

Nr 97.

Av herr Lindman m. fl., om ändrad lydelse av 10 kap.
14 § samt 8 kap. 26 § strafflagen.

Vid sistlidne riksdag anförde åtskilliga av undertecknade i motionen nr 128 inom andra kammaren följande:

»De vittgående åtgärder, som år 1914 vidtagits för höjande av landets försvarskraft, böra såsom oavvislig följd föranleda en strävan att även annorledes än genom direkta försvarsåtgärder förläna den militära verksamheten erforderligt stöd och i varje fall undanröja förefintliga hinder och svårigheter för denna verksamhet att på ett betryggande sätt fylla sin uppgift. Världshändelsernas allvar under den tid som förflutit, sedan försvarsformen beslutades, utgör tillräcklig maning till statsmakterna att i detta avseende icke eftersätta någon aktsamhet.

En företeelse, som inför en sådan strävan måste bli förämål för särskild uppmärksamhet, är den s. k. antimilitaristiska propagandan, vilken enligt vad öppet meddelas även under nu rådande allvarliga förhållanden bedrivs med obruten intensitet. Så länge denna agitation, såsom namnet närmast angiver, endast riktar sig mot överdrifter, inom det militära och således går ut på förändringar i försvarsorganisation och försvarsverksamhet, och så länge agitationen vill fullfölja dessa syften allenast med användande av lagliga medel, må den försvara sin plats såsom ett led i de politiska meningsbrytningar, som bilda drivande krafter i den samhällsliga utvecklingen. Men erfarenheten giver noggsamt vid handen, att den antimilitaristiska propagandan rymmer inom sig icke blott företeelser av denna art. I stigande omfattning har densamma glidit över att rikta sig mot all militär verksamhet överhuvud och har därmed även blivit rent och klart försvarsfientlig. I denna del utgör agitationen ett direkt angrepp på samhället i en av dess nödvändigaste verksamhetsgrenar och på de institutioner, som

hava denna verksamhet sig anförtrodd. Följden av en sådan agitation kan lätt bliva icke blott ett menligt och för samhället ovärdigt nedsättande av krigsmaktens anseende, utan även — vad viktigare är — en allvarlig fara för den sammanhållande kraften inom krigsmakten, för disciplinen. Därigenom kan agitationen äventyra intet mindre än krigsmaktens förmåga att på behörigt sätt fylla sin uppgift. Farlig i denna riktning är icke endast den agitation, som uppmanar till värnpliktsstrejk, uppsåtlig olydnad, vårdslöshet eller försummelse i tjänsten och annat brytande mot de militära tjänsteplikterna. Utan fara för krigslydnaden uppkommer även då agitationen gör till sin uppgift att upphetsa till missnöje med den militära tjänstgöringen sådan denna måste vara beskaffad, eller till hat emot det militära befälet. Härigenom beredes hos krigsmanskapet en jordmån av ovilja och trots, ur vilken verkliga brott mot krigslydnaden med lätthet växa fram, och vilken, även där så icke blir förhållandet, är ägnad att betydligt försvåra samverkan i tjänsten mellan befäl och underlydande. Även den mera allmänt hållna agitationen för avskaffande av allt försvar måste tagas med i räkningen i detta sammanhang, nämligen om den, som allt för ofta är fallet, söker att metodiskt utplåna känslan av de förpliktelser, som vårt nationella oberoende under allt hitintills rådande internationella förhållanden med nödvändighet ålägger oss. I alla dessa fall är faran mera omedelbar, då agitationen söker sitt föremål direkt bland militären, än om den bedrivs ute bland allmänheten, ehuru väl den även i sistnämnda fall ingalunda är ofarlig för disciplinen inom en krigsmakt, som bygger på den allmänna värnpliktens grund.

Uppenbart är visserligen, att samhällets ställning till den försvarsfientliga agitationen icke kan bestämmas med hänsyn tagen enbart till den militära verksamhetens intressen. Då det här gäller en så viktig grundsatssats som yttrandefriheten, kan det icke ifrågasättas att vidtaga andra begränsningar än sådana, som föranledas av en såväl på grund av agitationens innehåll som med hänsyn till dess föremål mera omedelbar samhällsfara. Men å andra sidan måste fasthållas, att det offentliga ordets frihet i ett ordnat samhällsliv icke kan vara obegränsad, och att denna frihet redan enligt nu gällande lag är ålagd begränsningar till skydd mot agitation till förmån för vissa samhällsfarliga företag. Det är då endast följdriktigt, att yttrandefrihetens missbruk jämväl i andra fall, då detsamma antager samhällsfarlig karaktär, föranleder till vidtagande av motsvarande begränsningar.

Den allmänna strafflagen behandlar missbruk av yttrandefriheten i 10

kap. 14 § och straffbelägger där i 1 mom. uppmaning till brott, i 2 mom. försök att på annat sätt, såsom genom prisande av brottslig handling, förleda till brott, samt i mom. 3 försök att eljest förleda till ohörsamhet emot lag eller laga myndighet. Förutsättning för bestraffning är i alla dessa fall, att uppmaningen resp. förledandet skett offentligen eller såsom lagen uttrycker det »muntligen inför menighet eller folksamling» eller i skrift den någon utspritt eller utsprida låtit. Har uppmaningen eller förledandet skett i tryckt skrift, inträder samma straff på grund av hänvisning i 3 § 7 mom. tryckfrihetsförordningen.

Av dessa straffbud drabbas redan nu vissa ovannämnda former av försvarsfientlig agitation. Bestämmelserna omfatta alla fall, då agitationen avser verkliga brott — det vill säga varje med straff belagd gärning eller underlåtenhet, vare sig den är straffbelagd enligt allmänna strafflagen, strafflagen för krigsmakten eller någon annan speciallag — vartill komma sådana fall, då agitationen avser handlingar, vilka utan att vara belagda med straff likväl innefatta ohörsamhet mot lag eller laga myndighet. Innehåller agitationen uppmaning att ej inställa sig till eller avhålla sig från tjänstgöring eller att krigsmanskapet ej skall uppfylla sina tjänsteplikter, är den sålunda redan enligt gällande lag straffbar. Däremot saknar allmänna strafflagen tillämplighet, om agitationen inriktar sig på att undergräva krigslydnaden genom att söka upphetsa till missnöje med den militära tjänstgöringen eller till hat mot det militära befälet eller genom andra dylika medel. Ännu mindre avses en agitation, som söker att utplåna den allmänna känslan av förpliktelser mot fosterlandet i försvarsavseende.

Den fara för krigslydnaden, som även en agitation av denna beskaffenhet kan medföra, har icke kunnat undgå att på andra håll i gällande lagstiftning tilldraga sig lagstiftarens uppmärksamhet. I detta avseende kan till en början åberopas 71 § i den nu utfärdade nya strafflagen för krigsmakten. Här stadgas straff ej blott för den, som muntligen inför samlat krigsfolk eller i skrift, den han bland krigsfolket utspritt eller utsprida låtit, uppmanat eller annorledes sökt förleda till ohörsamhet mot förmans eller överordnads befallningar i tjänsten — vilken bestämmelse i själva verket innefattar ett specialfall av det mera allmänna stadgandet i 10 kap. 14 § strafflagen — utan även därutöver för den, som på dylikt sätt sökt upphetsa till ovilja mot krigstjänsten. Enligt denna bestämmelse straffas sålunda i tjänst varande värnpliktiga och andra, som lyda under strafflagen för krigsmakten, för offentlig agitation bland kam-

raterna. Grunden härtill kan nu icke antagas vara, att förledande eller upphetsande, varom i lagbudet är fråga, skulle från den agiterandes sida innebära en alldeles särskild pliktförgätenhet, därför att denne tillhör krigsmakten. Tvärtom giver stadgandets plats i sammanhang med bestämmelserna om uppror, upplopp och brott mot krigslydnaden med all tydlighet vid handen, att den avgörande synpunkten varit den fara för disciplinen inom krigsmakten, som kommer av dylik agitation. Att emellertid denna fara är densamma, vare sig agitatorn är en militär eller en civil person, torde vara tämligen klart. Är lagens ståndpunkt den, att en dylik agitation i det ena fallet bör förhindras genom en straffbestämmelse, bör detta därför även ske i det andra. Med det sagda är likväl icke förnekadt, att fordringarna på ett lojalt uppträdande böra ställas högre beträffande dem som själva äro i tjänstgöring vid krigsmakten. Denna omständighet bör därför tillmätas betydelse vid straffskalans bestämmande, men kan ej föranleda till straffrihet för den civile, då han bedriver en av lagstiftaren såsom samhällsfarlig ansedd verksamhet.

Men även i andra riktningar har en motsvarande fara för krigslydnaden föranlett lagstiftarens ingripande. I lagen den 16 juni 1906 om förbud för krigsmanskap att deltaga i vissa sammankomster stadgas följande: »Är sammankomst utsatt att äga rum å ort, där krigsmanskap är samladt till tjänstgöring, och kan det på giltiga grunder antagas, att vid sammankomsten skola förekomma yttranden, vilka åsyfta att *utplåna känslan av plikter mot fosterlandet eller att uppväcka hat mot befälet eller eljest undergräva krigslydnaden*, äge på stället varande högste befälhavare förbjuda manskapet att deltaga i sammankomsten». Detta lagbud utgår uppenbarligen därifrån, att den agitation i det angivna syftet är farlig för disciplinen, då det tillägger befälhafvaren makt att förhindra manskapet att deltaga i en sammankomst redan på grund av ett antagande, att dylika yttranden skola förekomma. Till skydd mot faran har emellertid lagstiftaren här icke ingripit mot själva agitationen utan endast skapat en möjlighet att förebygga, att krigsmanskap kommer i beröring med densamma. Lyckas det icke befälet att förhindra manskapets närvaro får agitationen försiggå utan någon efterräkning. Detta förhållande kan försvaras allenast under förutsättning att den preventiva åtgärden visar sig fullt effektiv för sitt ändamål. Erfarenheten under den tid lagen tillämpats giver emellertid vid handen, att så icke varit fallet. Till viss del har detta berott på svårigheter för befälet att få kännedom om sammankomsts utsättande eller att på förhand äga tillgång till giltiga grunder för ett antagande om för-

svarsfientlig agitation. Men härtill kommer såsom särskilt anmärkningsvärt det förhållandet, att agitatorerna medvetet söka kringgå stadgandet därmed, att de icke formligen utsätta en sammankomst, utan sprida underrättelse om samling man och man emellan och på så sätt lämna de militära befälhavarna, om de över huvud få kännedom om förhållandet, i ovisshet, huruvida en sammankomst i lagens mening föreligger eller allenast ett så kallat enskilt möte. Under sådana omständigheter är det endast en nödvändig konsekvens av den ståndpunkt, lagstiftaren en gång intagit, att han så vitt möjligt kompletterar det preventiva skyddet genom att även i efterhand ingripa med straff mot den agitation, som lyckas göcka de förebyggande skrankorna.

Det bör emellertid framhållas, att den formulering, på vilken 1906 års lag bygger, icke torde vara i sin helhet ägnad att läggas till grund för ett straffbud. En agitation, som åsyftar »att utplåna känslan av plikter mot fosterlandet», synes vara till sitt innehåll allt för obestämd, för att ett straff skall kunna anknytas till densamma. Är agitationen däremot av den beskaffenhet, att den åsyftar »att uppväcka hat mot befälet eller eljest undergräva krigslydnaden» torde ett förslag att straffbelägga densamma icke giva anledning till befogad invändning från straffrättslig synpunkt.

Ett ytterligare stöd för att en lagstiftning i denna riktning endast innebär en utveckling av nu gällande stadganden kan hämtas från de föreskrifter, som år 1909 intogs i tryckfrihetsförordningens 4 § rörande rätt att indraga tryckta skrifter, som uppenbarligen åsyfta »att utplåna känslan av plikter mot fosterlandet eller att uppväcka hat mot befälet eller eljest undergräva krigslydnaden», då de anträffas vid trupp eller ombord å flottans fartyg. Tryckfrihetsförordningen använder här vid beskrivning av ifrågavarande såsom farliga betecknade skrifter alldeles samma uttryck som 1906 års lag. Även för tryckfrihetsförordningen är sålunda utgångspunkten densamma eller att uttalanden i dylikt syfte icke böra göras under sådana förhållanden, att krigsmanskapet därigenom påverkas.

Åberopade bestämmelser i strafflagen för krigsmakten och 1906 års lag äro begränsade att omfatta en agitation, som sker »inför samlat krigsfolk» (enligt 1906 års lag: krigsmanskap). Därmed torde förstås densamma, som i allmänna strafflagen är uttryckt med »menighet eller folksamling», dock under förutsättning, att menigheten eller folksamlingen till någon avsevärd del utgöres av krigsfolk. Vid en åtgärd att i angiven riktning utvidga straffskyddet enligt allmänna strafflagen, torde emellertid

med en agitation inför samlat krigsfolk böra likställas en agitation, som äger rum, då värnpliktiga samlats för inryckning eller utryckning, även om de vid tillfället ej stå under militärbefäl, eller då värnpliktiga eljest äro samlade på grund av föreskrift i värnpliktslagen om inskrivning, mönstring eller annan dylik förrättning. Erfarenheten har ådagalagt, att den försvarsfientliga agitationen med förkärlek utnyttjar tillfällen av denna art, och faran för att agitationen skall bära frukt inom krigstjänsten är i dessa fall lika omedelbar, som där krigsfolk i egentlig mening göres till föremål för densamma.

Av det föregående torde framgå, att en följdriktig utveckling av de grundsatser, på vilka den redan gällande speciallagstiftningen på skilda ställen bygger, leder till ett utvidgande av den allmänna straffbestämmelsen i 10 kap. 14 § strafflagen att omfatta en försvarsfientlig agitation, vilken kan så bestämmas till föremål och innehåll, att den äger rum inför samlat krigsfolk, eller då värnpliktiga, som icke äro krigsmän, äro samlade på grund av föreskrift i värnpliktslagen, och att den äsyftar att upphetsa till ovilja mot krigstjänsten eller uppväcka hat mot det militära befälet eller eljest undergräva krigslydnaden.

Slutligen kan åberopas, att man i Norge sistlidne höst ansett nödigt att inskrida mot den försvarsfientliga agitationen med särskilda straffbestämmelser. Den 25 september 1914 utfärdades där en provisorisk anordning (Lovtidende nr 47) av innehåll bland annat, att »med böter eller faengsel i högst sex månader straffas den, som deltagar i eller medverkar till försvarsfientliga demonstrationer eller som på offentligt möte söker att upphetsa till ovilja mot tjänst i rikets försvar eller till hat mot det militära befälet». Då denna bestämmelse icke gjort någon begränsning med hänsyn till agitationens föremål, som således icke behöver vara krigsfolk eller därmed likställda, har den lagt ett i denna del vida strängare band på yttrandefriheten än vad här föreslagits. Härtill kommer, att lagen till skydd mot den försvarsfientliga agitationen begränsat icke endast yttrandet utan även demonstrationsfriheten.»

På grund av det anförda tillåta vi oss föreslå ett tillägg till 10 kap. 14 § strafflagen av följande lydelse:

»Där någon i annat fall, än nu är sagt, inför samlat krigsfolk eller då värnpliktiga, som icke äro krigsmän, på grund av värnpliktslagen äro samlade, muntligen eller i skrift, den han utspritt eller utsprida låtit, söker upphetsa till ovilja mot krigstjänsten eller uppväcka hat mot det militära befälet eller eljest undergräva krigslydnaden, vare lag som i 3 mom. sägs.»

Då detta förslag behandlades inom riksdagen framställdes från olika håll den invändningen, att den försvarsfientliga agitationen icke varit af den art att någon skada eller fara i verkligheten kunnat påvisas.

Detta omdöme jävas icke blott af den militära erfarenheten utan framför allt af agitationens egna vittnesbörd. Ur »Antimilitaristisk katekes» 5:e upplagan, 41:sta och 50:de tusendet, inhämtas exempelvis följande: »En af soc.-dem. ungdomsförbundets främsta uppgifter är dess antimilitaristiska agitation». Följer så »en plan för ordnandet af förbundets antimilitära agitation, indelad i tre afdelningar: klubbarnas antimilitära agitation, agitationen bland beväringen och slutligen agitationen bland de stamanställda militärerna». I instruktionen för den förstnämnda agitationen förekommer följande: »Vid inryckning såväl som vid beväringens återkomst från militärtjänsten bör klubbarna anordna särskilda fester, dit alla beväringar inbjudas. Programmet för dessa beväringmöten bör i främsta rummet uppta föredrag om militarismens betydelse, för övrigt kan programmet omväxla med —.» Agitationen bland beväringen ombesörjes i främsta rummet av militärkommittéer, vilka utses av varje garnisonsklubb. »Militärkommittéen bör så ofta som det låter sig göras anordna fester och möten för beväringen. Vid dessa möten och fester samt vid öfriga sammankomster bör skriftspridningen äga rum af civila, då det är förbjudet för militärer att åta sig dessa uppdrag. Hvad vi begär av våra kamrater i vapenrocken är, att de vid dylika sammankomster tar sådana kamrater med, som de anse sig kunna vinna för socialismen. — Framför allt skall de civila klubbisterna i största möjliga utsträckning sörja för att kamratbandet knytes fast med de militära kamraterna och på lediga stunder sällskapa med dem, uppmuntra dem i det trista militärlifvet och vinna dem för socialismen». — Agitationen bland de stamanställda militärerna »kan lämpligen bedrifvas af de socialistiska beväringmännen». — »Då den militära klubbisten går till ett möte, fest eller samkväm bör han bjuda med sig sin värfvade kamrat. Blir umgänget förtroligt skall agitationen helt säkert lyckas». Till slut förekommer följande allmänna anvisning: »Då det givetvis inte är möjligt att i denna instruktion ingå på detaljer, emedan strafflagarna och tryckfriheten lägger svåra hinder i vägen för en offentlig agitation, är här sagt endast det hufvudsakligaste, som kan göras i den antimilitaristiska agitationen. De respektive antimilitaristkommittéerna bör därför komplettera denna med de medel och åtgärder, som allvarligt pröfvade visa sig gagneliga i agitationen mot militarismen.»

Av andra uttalanden framgår, att agitationen icke i någon mån låtit sig dämpas av det pågående världskriget. »Låt oss skärpa den antimilitaristiska agitationen», heter det i Stormklockan för år 1915, »och begagna alla tillfällen att motarbeta överklassens hetsagitation för kriget. Att folket nu mer än någonsin är mottagligt för antimilitarismens idéer har nog våra officerare dragit försorg om under den pågående mobiliseringen». Eller en i samma publikation offentliggjord mötesresolution: »Mötet, som behandlat frågan om den antimilitära agitationen under nuvarande förhållanden, uttalar som sin bestämda mening att, för så vitt vi någon gång skall kunna slå till marken den militaristiska hydran, det är nödvändigt att den antimilitaristiska propagandan skärpes». Till sist ett agitators-uttalande i Brand, den 15 innevarande januari: »Det är det ljusaste minne jag har på årtal, tvångsmobiliseringen 1914. Trots det var i mördareinstitutionen. Från första till sista dagen var vi enigt inkopplade som ett band och bjöd vi var och en till att göra livet för oss själva behagligt och till ett helvete för befälet. — Alltid var det anmärkningar från vår sida. Dåliga skor och kläder, allt i det oändliga, fick ständigt ringa i befälets öron. Det hela var underminerat. Jäste och kokade överallt. Betyget som vi fick ljud också att vi var komplett odugliga som soldater. Betyget godkändes av oss. Det var en skolning för många av oss, dessa diskussioner om arbetarrörelse, konst och litteratur, prästvælde, tryckfrihet och först och sist militarismen. Till den övertygelsen kom vi alla, att, med litet god vilja bland beväringen är militarismen ej mycket värd. Det har vi bevis på. Vi kom alltid för sent till alla uppställningar, *alltid*. Alltid med oputsade knappar. Alltid det ena eller det andra av de tusental fordringar, som kräves av en militär; såg och hörde alltid illa och begrep helst ingenting av den militaristiska visdomen. Så var det till sist uttryckningsdagen. Det var i alla fall skönt att få kasta in trasorna och bli fri. — Så skiljdes vi som värdiga kamrater under löfte om att *aldrig* mera inställa oss till någon som helst mobilisering. Varken i fred eller krig. Kanske det löftet gavs av många i övermod, kanske med tanke på att det ej skulle bli någon mer mobilisering. Den 9 oktober 1915 såg jag att vi åter var inkallade, men för min del har jag hållit det givna löftet. Jag glömde att infinna mig. — Så till sist. Må vi alla mera än någonsin förr bekämpa vår fiende militarismen, den bloddrypande hydran, låt oss spränga den kedja som binder mänskligheten».

En agitation, vilken även under allvarsamma yttre förhållanden på

sådant sätt verkar för att systematiskt angripa själva nerven inom krigsmakten, disciplinen, är ingen ofarlig företeelse.

Såsom ett annat principiellt skäl mot ifrågavarande förslag har åberopats att den tilltänkta ändringen i strafflagen förutsatte motsvarande ändring i tryckfrihetsförordningens parallellstadgande i 3 § 7 mom. Om därför den förra ändringen vidtoges utan den senare, skulle detta eludera den helgd, tryckfrihetsstadgandena åtnjuta såsom grundlag. Icke heller denna invändning är hållbar. Förslaget avgränsar den straffbara agitationen bland annat därigenom, att det bestämmer dess föremål till samlat krigsfolk eller värnpliktiga, som icke äro krigsmän, i angivet fall. Motsvarande bestämning kan icke göras beträffande agitation i tryckt skrift. Det är vid tryckt skrift endast utspridare, vilken praktiskt taget kan visas hänvända sig till visst bestämt publikum. Men utspridare är enligt tryckfrihetsförordningen principiellt oansvarig, ansvaret drabbar exklusivt författare eller ansvarig utgivare, beträffande vilka en straffbestämmelse, som förutsätter hänvändelse till visst publikum, svårligen kan uppställas. Så länge tryckfrihetsförordningens principer om ansvarigheten för tryckt skrifts innehåll icke helt omläggas, är det alltså så långt ifrån att den föreslagna ändringen i strafflagen förutsätter ändring i tryckfrihetsförordningen, att en sådan ändring icke är tekniskt möjlig.

Det förtjänar även att tilläggas, att den ovan åberopade, i Norge provisoriskt utfärdade författningen mot försvarsfientlig agitation numera blivit efter ingående överväganden (varom se 1915 O. A. prp. nr. 19) avlöst av en definitiv strafflagsändring. Genom lag den 13 augusti 1915 har till strafflagens 134 § fogats ett nytt stycke så lydande: »Den, som offentligen söker upphetsa någon, som tillhör krigsmakten, till ovilja mot tjänsten eller till hat mot militära förmän eller överordnade straffas som i 2 mom. sägs (med böter eller hekte eller fängsel i högst ett år).

Den försvarsfientliga agitationen verkar, såsom framgår av det ovan sagda, icke blott såsom offentlig, utan även såsom enskild agitation. Att bekämpa den fara, som sistnämnda agitation medför, erbjuder uppenbarligen vida större svårigheter än då fråga är om den offentliga agitationen. I några fall kan dock även enskild agitation antaga sådana former, att enligt de grundsatser, som i övrigt behärska strafflagstiftningen, ett straff kan och bör tillgripas. Så är förhållandet, då en agitator förleder eller

hjälpes en militärperson till visst brott enligt strafflagen för krigsmakten. Lyder den agiterande själv under nämnda lag, straffas han såsom delaktig i brottet. Men är agitatorn en civil person, saknas motsvarande straffskydd. Allenast för det fall, att den civile agitatorn förleder eller hjälper till rymning, förefinnes en speciell straffbestämmelse i 8 kap. 26 § strafflagen, vartill kommer, att om gärningen är straffbar jämväl enligt allmän lag, delaktighetsstraff enligt sistnämnda lag tillämpas. Är däremot brottet rent militärt, d. v. s. utan motsvarighet i allmänna strafflagen, går den civile agitatorn fri från straff, och innefattar brottet en gärning, som straffas strängare enligt strafflagen för krigsmakten än enligt allmän lag, erhåller den civile allenast den allmänna lagens lägre straff. Förstnämnda konsekvens medför t. ex. att en civil agitator, som förleder en värnpliktig till lydnadsbrott mot förman eller överordnad, icke kan straffas, under det att den förledde drabbas av strängt straff.

Den nu framhållna bristen i gällande lagstiftning synes kunna afhjälpas genom att till 8 kap. 26 § strafflagen foga en bestämmelse om straff för den, som förleder eller hjälper krigsman till brott i allmänhet, för vilket straff finnes utsatt i strafflagen för krigsmakten, och som är av viss svårare beskaffenhet. Såsom gräns i sistnämnda avseende kan förslagsvis tänkas, att å brottet kan följa straffarbete.

Även till en sådan bestämmelse föreligger motsvarighet i den norska lagstiftningen. Enligt 2 mom. av förstnämnda 134 § i 1902 års norska strafflag straffas »den, som medverkar till att någon, som står i norsk krigstjänst, rymmer eller underlåter att inställa sig till krigstjänsten, eller därtill att det förövas en efter militär lag straffbar handling, som kan medföra 2 års fängelse eller strängare straff.

På grund av det anförda få vi härmed föreslå,

att riksdagen måtte för sin del besluta
dels att 10 kap. 14 § strafflagen erhåller följande
ändrade lydelse:

Var som — — — stadgas.

Där någon — — — mom. sägs.

Har någon — — — fängelse.

Där någon i annat fall, än nu är sagt, inför samlat krigsfolk eller då värnpliktiga, som icke äro krigsmän, på grund av värnpliktslagen äro samlade, muntligen eller i skrift, den han utspritt eller utsprida låtit, söker

upphetsa till ovilja mot krigstjänsten eller uppväcka hat mot det militära befälet eller eljest undergräva krigslydnaden, vare lag som i 3 mom. sägs.

Vad i — — — verkan.

dels att 8 kap. 26 § samma lag erhåller denna lydelse:

Har någon — — — sex månader.

Den, som förleder eller hjälper krigsman till rymning eller till annat brott, för vilket straff finnes utsatt i strafflagen för krigsmakten och vara kan följa straffarbete eller svårare straff, dömes, om det sker i krigstid, till fängelse i högst sex månader eller straffarbete i högst två år och, om det sker i fredstid, till böter eller fängelse i högst sex månader, där icke gärningen är i denna lag belagd med svårare straff.

Stockholm i januari 1916.

<i>Arvid Lindman.</i>	<i>Hans Andersson.</i>	<i>Otto Holmdahl.</i>
<i>Carl Persson.</i>	<i>Gust. Odqvist.</i>	<i>P. Nilsson.</i> Bonarp.
<i>J. P. Jespersson.</i>	<i>Albert Petersson.</i>	<i>Karl Hildebrand.</i>
<i>Malte Sommelius.</i>	<i>Joh. Jeansson</i> i Kalmar.	<i>Axel Westman.</i>
<i>Edvard Lithander.</i>	<i>Fritz Kaijser.</i>	<i>P. Rydholm.</i>
<i>J. Åkerman.</i>	<i>Ad. Wiklund.</i>	<i>P. M. Olsson.</i>
<i>K. Beckman.</i>	<i>A. P. Gustafsson.</i>	<i>E. Räf.</i>
<i>Sven Lübeck.</i>	<i>David Pettersson.</i>	<i>Joh. G. Svensson.</i>
<i>M. Svensson.</i>	<i>C. Wilh. Jönsson.</i>	<i>David Norman.</i>
<i>Bernhard Nilsson.</i>	<i>Conrad Vahlquist.</i>	<i>C. J. Öberg.</i>
<i>Carl Lorentzon.</i>	<i>Arthur Gustafson.</i>	<i>K. J. Larsson.</i>
<i>S. Welin.</i>	<i>Axel E. Lindvall.</i>	<i>Emil Bengtsson.</i>
<i>E. v. Hofsten.</i>	<i>Aug. Lingström.</i>	<i>Pehr Aug. Andersson.</i>
<i>A. Henrikson.</i>	<i>Anders Elisson.</i>	<i>John Jönsson.</i>

K. Westerström.
R. Andersson.
Alex. Thore.
Carl Hallendorff.

Karl Kahlström.
Walter Kant.
N. E. Nilsson.
E. O. Magnusson
i Tumbult.
Wilh. Hellberg.

A. V. Isaksson.
Nils Johansson.
Carl Lindmark.
Swen Persson.
Fritorp.